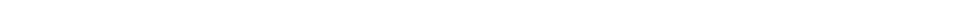

MLADI I GOVOR MRŽNJE

Sažetak

Ovaj dokument se bavi problemom govora mržnje u Srbiji, sa posebnim osvrtom na upotrebu govora mržnje kod mladih. U prvom delu dokumenta su analizirani pravni propisi u ovoj oblasti i distinkcija slobode govora i govora mržnje, a u drugom delu se dokument bavi mladima i govorom mržnje. Na kraju dokumenta su predložena konkretna rešenja koje bi država trebalo da sprovede.

Uvod

Kao posledica ratova koji su obeležili poslednju deceniju prošlog veka u Srbiji, kao i u ostalim državama regiona, su se javili različiti oblici netrpeljivosti među kojima su dominantne nacionalna i verska netrpeljivost. Jedna od manifestacija te netrpeljivosti je govor mržnje na koji možemo svakodnevno naići u dnevnoj štampi, na televiziji, internetu i u verbalnoj komunikaciji sa građanima i građankama Srbije. Mladi koji su odrastali devedesetih godina XX veka su pod uticajem medija bili svakodnevno izloženi govoru mržnje. Uprkos dugogodišnjim težnjama organizacija civilnog društva, država je tek u poslednjih nekoliko godina usled procesa evropskih integracija otvorila niz pitanja koja se tiču poštovanja ljudskih prava. Na političkoj agendi su se našla pitanja regionalne saradnje, suočavanja sa prošlošću, političkih i verskih sloboda, rodne ravnopravnosti, LGBT prava itd. Poštovanje ljudskih prava je jednom delu građanstva bilo strano, jer su godinama bili izloženi politici koja se vodila drugačijim vrednostima.

U skladu sa strateškim ciljevima i vrednostima Centra E8, a usled sve veće rasprostranjenosti govora mržnje među mladima započet je proces analize stanja i kao rezultat je izašao dokument koji ima za cilj da ukaže na ovaj problem i da plasira neka potencijalna rešenja za dati problem.

Govor mržnje i sloboda govora:

Pojam i pozitivno pravni propisi u Srbiji i na međunarodnom nivou

Iako ne postoji opšte prihvaćena definicija govora mržnje, u ovom tekstu će se pod govorom mržnje smatrati svako izražavanje koje sadrži poruke mržnje ili netrpeljivosti prema nekoj rasnoj, nacionalnoj, etničkoj ili verskoj grupi ili njenim pripadnicima, kao i govor koji je usmeren u cilju proizvođenja mržnje i netrpeljivosti prema polu i seksualnoj orijentaciji, ali i prema različitom političkom i drugom mišljenju. Poruka izražena u govoru mržnje usmerena je uvek na lično svojstvo ili specifičnosti svojstva ugrožene grupe i zasniva se na rasi, nacionalnoj ili etničkoj pripadnosti, veroispovesti, jeziku, polu, seksualnoj orijentaciji, političkom i drugom mišljenju i uverenju, društvenom poreklu ili drugom ličnom svojstvu. Govor mržnje se najšešće manifestuje kroz stvaranje prezira, negativnog stereotipa, podsticanje diskriminacije i neprijateljstva; izazivanje osećanja nesigurnosti i straha, nanošenje fizičkih i psihičkih bolova, upućivanje pretnji, podsticanje i izazivanje nasilja prema određenom licu ili grupi.

U Preporuci Saveta Evrope br. R(97)20 se navodi da: „Govor mržnje podrazumeva sve oblike izražavanja koji šire, raspiruju, podstiču ili pravdaju rasnu mržnju, ksenofobiju, antisemitizam ili druge oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući tu i netoleranciju izraženu u formi agresivnog nacionalizma i etnocentrizma, diskriminacije i neprijateljstva prema manjinama i ljudima imigrantskog porekla.”¹. Preporuka Saveta Evrope nema pravno obavezujuće destvo, ali svakako predstavlja važan dokument za sve države članice, pa samim tim i za Srbiju. Bitne karakteristike i komponente govora mržnje su da govor mržnje osim izgovorenih reči podrazumeva i druge oblike izražavanja poput pisane reči ili različitih formi umetnosti, da nikad ne služi sam sebi, već uvek i u svakoj situaciji imaju „viši cilj” da podstakne i širi mržnju prema po-

1 · Preporuka br. 97 (20) je usvojena 30. oktobra 1997. godine. Preporuku u celosti videti na: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec%281997%29020&expmem_EN.asp

jedincima ili grupama pojedinaca, a na osnovu pripadnosti određenim grupama i drugim osobenostima i različitostima. Jasno određenje govora mržnje je veoma važno jer omogućava pravljenje razlike i postavljanje granica između slobode govora i govora mržnje. Sloboda izražavanja temeljna je pretpostavka lične slobode i demokratskog sistema.

U Srbiji je pravo na slobodu govora garantovano Ustavom kao najvišim pravnim aktom države, Krivičnim zakonikom² i medijskim zakonima u kontekstu slobode štampe³, ali i drugim međunarodnim dokumentima: Međunarodnim paktom o političkim i građanskim pravima (PGP), koji je usvojen 1966. godine i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKPS), donete 1950. godine.

Međutim, u svim međunarodnim dokumentima, osim u Američkoj konvenciji o ljudskim pravima koja izričito zabranjuje posredno ograničavanje slobode izražavanja, predviđaju se ograničenja slobode govora upravo zbog pojave govora mržnje. Sloboda izražavanja se ne može štiti ako vodi ograničenju ili uništenju ostalih ljudskih prava i sloboda. Jedino ograničenje u sadržaju informacije odnosi se na govor mržnje, odnosno širenje ideja koje promovišu rasizam i diskriminaciju.

Ustav Republike Srbije⁴ na deklarativnom nivou garantuje ravnopravnost građanki i građana i zabranjuje diskriminaciju. Član 1. Ustava definiše Republiku Srbiju kao državu srpskog naroda i svih građana koji u njoj žive, zasnovana na vladavini prava i socijalnoj pravdi, načelima građanske demokratije, ljudskim i manjinskim pravima i slobodama i pripadnosti evropskim principima i vrednostima. Drugi deo Ustava nosi naziv Ljudska i manjinska prava i slobode dalje uređuje pitanja koja se odnose na zabranu diskriminacije, slobodu govora i zabranu govora mržnje. Član 21. Ustava zabranjuje diskriminaciju, a posebno ističe zabranu diskriminacije po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja, imovnog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta. Članom 46. jemči se sloboda mišljenja i izražavanja, ali se već u članu 49. navodi da je zabranjeno i kažnjivo svako izazivanje i podsticanje rasne, nacionalne, verske ili druge neravnopravnosti, mržnje i netrpeljivosti.

Može se zaključiti da Ustav kao najviši pravni akt daje relativno dobre okvire uprkos činjenici da ne koristi termin govor mržnje i omogućava da

2 · Krivični zakonik, "Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009 i 121/2012

3 · Zakon o javnom informisanju "Sl. glasnik RS", br. 43/2003, 61/2005, 71/2009, 89/2010 - odluka US i 41/2011 - odluka US i Zakon o radiodifuziji "Sl. glasnik RS", br. 42/2002, 97/2004, 76/2005, 79/2005 - dr. zakon, 62/2006, 85/2006, 86/2006 - ispr. i 41/2009

4 · Ustav Republike Srbije, Službeni glasnik RS, 2006

GOVOR MRŽNJE

se kroz usvajanje zakona i drugih podzakonskih akata detaljnije uredi oblast. To je delimično učinjeno Krivičnim zakonikom, jer su njime inkriminisana dela nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti (čl. 317), ali je neopravdano ograničeno samo na narode i etničke zajednice koje žive u Srbiji, što je u suprotnosti sa Paktom o političkim i građanskim pravima UN-a. Isti propust je napravljen i u članu 387 stav 3 koji inkriminiše širenje ideje o superiornosti jedne rase nad drugom, propagiranje rasne mržnje i podsticanje na rasnu diskriminaciju. Ipak, pomak je načinjen izmenama člana 387 Krivičnog zakonika. Stav 1 ovog člana inkriminiše diskriminaciju odnosno kršenje osnovnih ljudskih prava i sloboda na osnovu rase, boje kože, verske pripadnosti, nacionalnosti, etničke pripadnosti ili nekog drugog ličnog svojstva. Stav 4 istog člana zabranjuje širenje i promovisanje ideja ili teorija koje zagovaraju ili podstrekavaju mržnju, diskriminaciju ili nasilje zasnovano na rasi, boji kože, verskoj pripadnosti, nacionalnosti, etničkom poreklu ili nekom drugom ličnom svojstvu. Jasno je da je izmenama člana 387 značajno unapređena krivičnopravna zaštita protiv govora mržnje, uprkos propustu u stavu 3.⁵ Ipak, najveći pomak je načinjen usvajanjem Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika iz 2012. godine.⁶ Član 6 predviđa uvođenje člana 54a u Krivični zakonik koji predviđa posebne okolnosti za odmeravanje kazne za krivično delo učinjeno iz mržnje. „Ako je krivično delo učinjeno iz mržnje zbog pripadnosti rasi i veroispovesti, nacionalne ili etničke pripadnosti, pola, seksualne orijentacije ili rodnog identiteta drugog lica, tu okolnost sud će ceniti kao otežavajuću okolnost, osim ako ona nije propisana kao obeležje krivičnog dela.”⁷

Zakon o zabrani diskriminacije izričito zabranjuje govor mržnje koji definiše kao „izražavanje ideja, informacija i mišljenja kojima se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog ličnog svojstva, u javnim glasilima i drugim publikacijama, na skupovima i mestima dostupnim javnosti, ispisivanjem i prikazivanjem poruka ili simbola i na drugi način” (čl. 11)⁸. Takođe, Zakon o javnom informisanju zabranjuje „objavlivanje ideja, informacija i mišljenja kojima se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv osoba ili grupe osoba zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja nekoj rasi, veri, naciji, etničkoj grupi, polu ili seksualnoj opredeljenosti” (čl. 38)⁹. Konačno, Zakon o javnom informisanju pruža mogućnost da se podnese tužba protiv govora mržnje.

5 · Krivični zakonik "Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009 i 121/2012

6 · Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika

7 · Krivični zakonik "Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009 i 121/2012 član 54a

8 · Zakon o zabrani diskriminacije "Sl. glasnik RS", br. 22/2009

9 · Zakon o javnom informisanju "Sl. glasnik RS", br. 43/2003, 61/2005, 71/2009, 89/2010 - odluka US i 41/2011 - odluka US

Mladi i govor mržnje u Srbiji

Govor mržnje je dosta prisutan među mladima. Govor mržnje među mladima je najčešće zasnovan na nacionalnoj i religijskoj pripadnosti, seksualnoj orijentaciji i pripadnosti navijačkim grupama.

Kao posledica ratova koji su obeležili poslednju deceniju prošlog veka u Srbiji je prisutan govor mržnje prema pripadnicima i pripadnicama hrvatske, bošnjačke i albanske nacionalnosti. Osim pomenutih naroda među mladima vlada visok nivo netolerancije prema američkim građanima i građankama, kao i građanima i građankama većine država članica EU. U multietničkim sredinama, prvenstveno u Vojvodini i na jugu Srbije i na jugo - zapadu Srbije govor mržnje je posebno rasprostranjen. Takođe, širom Srbije je sveprisutan govor mržnje prema Romima i Romkinjama. Kako su u Srbiji, usled procesa evrointegracija, pokrenuta pitanja poštovanja ljudskih prava, javili su se novi vidovi govora mržnje prvenstveno prema pripadnicima LGBT zajednice. Rezultati istraživanja koje je sprovedeno u okviru projekta Mladići kao saveznici u sprečavanju sukoba i nasilja na severo – zapadnom Balkanu pokazuju visok stepen homofobije, jer je čak 58% ispitanika odgovorilo da nikada ne bi imali druga koji je homoseksualac.¹⁰ Prema podacima istraživanja Fonda za otvoreno društvo na prvom mestu rang liste prema kojima mladi imaju negativne stavove su osobe drugačije seksualne orijentacije (36%), zatim ateisti (23%), pripadnici drugih nacionalnosti (21,8%) i HIV pozitivni (19,8%)¹¹. Svakodnevno smo svedoci govora mržnje među mladima koji je najčešće zasnovan na jednom od gore pomenutih osobenih identiteta žrtava govora mržnje i diskriminacije. Najčešći vid govora mržnje koji mladi koriste je govor mržnje na in-

10 · Istraživanje u celosti dostupno na:

<http://www.e8.org.rs/wp-content/uploads/2012/02/M-Istrazivanje-2011.pdf>

11 · Istraživanje Fonda za otvoreno društvo. Ovde navedeno prema: Strategija Centra E8 2013-2015, Beograd, 2013, str. 5

ternetu. Iz tog razloga od strane Generalnog direktorata za demokratiju Saveta Evrope pokrenuta je kampanja za borbu protiv govora mržnje na internetu, u čijem su fokusu mlade osobe između 13 i 30 godina. Cilj kampanje je da se podigne svest o govoru mržnje na internetu i o opasnosti koju predstavlja po demokratiju. Republika Srbija je aktivno uključena u kampanju, a formiran je Nacionalni komitet protiv govora mržnje na internetu. Koliko je ovo realan problem u Srbiji pokazuju rezultati istraživanja koje je sproveo Institut za psihologiju u okviru projekta Škola bez nasilja. Prema podacima svaki peti učenik je bio izložen uznemiravanju na društvenim mrežama.¹² Govor mržnje na internetu je posebno rasprostranjen među mladima iz više razloga. Prvo, mladi su u većoj meri prisutni na internetu, posebno na društvenim mrežama. Čak 98% učenika i učenica srednjih škola koristi računar. Drugo, mladi, posebno učenici i učenice srednjih škola koji su u periodu adolescencije, imaju potrebu da se dokazuju među vršnjacima, ali su istovremeno dosta uplašeni i nesigurni, a internet im omogućava fizičku distancu i anonimnost. U praksi se pokazalo da govor mržnje sa interneta¹³, od negativnih komentara i podsticanja netrpeljivosti lako eskalira u govor mržnje i nasilje među vršnjacima u školama, na sportskim manifestacijama, u klubovima i drugim mestima na kojima mladi provode vreme. Zato je u Hrvatskoj inkriminisano objavljivanje govora mržnje putem interneta kao specifičan oblik govora mržnje. U Srbiji je najizraženiji govor mržnje prema pripadnicima/ama romske nacionalnosti i LGBT populacije. Mladi kao uzore u ponašanju vide političare, predstavnike SPC i poznate ličnosti, a kako se u njihovim nastupima često može uočiti govor mržnje jasna je težina njihovih reči. Iskustvo iz poslednjih decenija upozorava da govor mržnje može biti i jeste snažno sredstvo za inspirisanje diskriminacije, nasilja, linča i drugih oblika kršenja ljudskih prava. Osim govora mržnje na internetu, primetno je da mladi u masi gube svoju individualnost i kao deo šire grupe pribegavaju govoru mržnje i širenju nasilja. Najbolji primeri su navijači na sportskim manifestacijama i učesnici mitinga i kampanja usmerenih protiv određenih političkih odluka.

12 · Navedeno prema: <http://www.politika.rs/vesti/najnovije-vesti/Upozoravajući-podaci-uoci-Dana-bezbednog-interneta.lt.html>. Videti još: <http://www.b92.net/sid/>

13 · Jedan od najdrastičnijih vidova su grupe na društvenoj mreži Facebook koje pozivaju na netrpeljivost, nasilje i linč. Npr. Pre nekoliko godina je bila otvorena FB grupa „Mrzim žene“ koja je propagirala nasilje prema ženama. Grupa je ukinuta dejstvom aktivistkinja ženskih grupa.

MLADI I MRŽNJA

Preporučeni koraci za eliminisanje govora mržnje među mladima

Kako bi se govor mržnje eliminisao potrebno je načiniti nekoliko važnih poteza. Ti potezi bi trebalo da budu usmereni u nekoliko pravaca: javnu kampanju protiv govora mržnje, edukaciju mladih o ovim pitanjima, izmenama zakona i podzakonskih akata i osnaživanjem civilnog sektora.

1. Narodna skupština bi trebalo da usvoji izmene i dopune Zakona o ministarstvima sa ciljem uvođenja tj. reosnivanja Ministarstva za ljudska i manjinska prava koje bi prvenstveno obavljalo poslove državne uprave koji se odnose na: unapređenje ljudskih prava, zaštitu prava nacionalnih manjina, zaštitu marginalizovanih grupa i zaštitu osnovnih prava i sloboda svih pojedinaca, građana i građanki Srbije.

Alternativno, Kancelarija za ljudska i manjinska prava koja je osnovana Uredbom Vlade može obavljati stručne poslove za potrebe Vlade i ministarstava. Preduslov za kvalitetan rad Kancelarije je da Vlada i sva ministarstva u Kancelariji vide partnera sa kojima moraju saradivati. Kancelarija kao stručno telo Vlade može lakše inicirati intersektorsku saradnju, a takođe može biti otvorenija za saradnju sa civilnim društvom. U slučaju zadržavanja Kancelarije za ljudska i manjinska prava neophodna je inkorporacija teme govora mržnje u njihovo polje delovanja i interne dokumente, jer dosadašnja praksa pokazuje da se ne radi dovoljno na promovisanju mera protiv govora mržnje.

2. Država, kroz saradnju Ministarstva pravde i državne uprave, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva omladine i sporta i Ministarstva (Kancelarije) za ljudska i manjinska prava, mora da postavi pitanje govora mržnje visoko na agendi prioriteta u narednom periodu. Sudstvo i tužilaštvo moraju da procesuiraju sve slučajeve govora mržnje počevši od političara i javnih ličnosti. U proteklih nekoliko godina pokrenuto je nekoliko predmeta slučajeva govora mržnje⁴⁴ na osnovu Zakona o zabrani diskriminacije i Krivičnog zakonika, ali uprkos tome

govor mržnje je i dalje sveprisutan. Tome ide u prilog i činjenica da se u praksi često događa da su pravni propisi koji uređuju ova pitanja podložni tumačenju prava i često nije moguće doneti osuđujuće presude.

3. Država bi trebalo da pruži dodatnu podršku nezavisnim telima tzv. četvrtoj grani vlasti. Potrebno je raditi na osnaživanju institucije Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, kao najmlađeg nezavisnog tela, a u cilju povećanja poštovanja preporuka i mišljenja koje ova institucija daje. Iskustva sa institucijama Zaštitnika građana i Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti nam ukazuju na to da položaj nezavisnih tela zavisi od ličnog ugleda i individualnih kapaciteta u borbi protiv sistemske opstrukcije. Zato je važno da se poveća vidljivost institucije Poverenika za zaštitu ravnopravnosti i osnaživanje kapaciteta. Jedno od potencijalnih rešenja u slučaju izostanka partnerskog odnosa države prema instituciji Poverenika za zaštitu ravnopravnosti je i proširivanje nadležnosti sa sadašnjih davanja preporuka i mišljenja, podnošenja tužbi i prekršajnih prijava na donošenje obavezujućih, konačnih i izvršnih rešenja.

4. Neophodno je raditi na edukaciji mladih, kako kroz formalno tako i kroz neformalno obrazovanje. Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja bi trebalo da pruži punu podršku civilnom sektoru u oblasti neformalnog obrazovanja i da kroz akreditaciju kvalitetnih programa omogući da ti programi dođu do učenika i učenica osnovnih i srednjih škola. Takođe, potrebno je revidirati sadržaj, način i metodologiju rada nastavnika/ca Građanskog vaspitanja u osnovnim i srednjim školama. Građansko vaspitanje je tekovina procesa demokratizacije društva i to je jedini predmet koji mladima omogućava da se upoznaju sa ljudskim pravima, demokratijom, anti diskriminacijom i tolerancijom i potrebno je da ima status obaveznog predmeta. Ovaj predmet predstavlja važan mehanizam za rad sa mladima, ali je upitno da li je implementacija programa na zavidnom nivou. U ovom procesu bi država i nadležno ministarstvo trebalo da konsultuju predstavnike i predstavnice civilnog sektora, koji svojim iskustvom u oblasti edukacije o ljudskim pravima i u radu sa mladima mogu doprineti kvalitetu procesa.

14 · Slučajevi: GSA vs. Dragan Marković Palma; GSA vs. Nebojša Bakarec; YIHR vs. Z.Grbić, Đ. Vukadinović; Više javno tužilaštvo vs. M. Nikolić i M. Bojanić. Videti detaljnije u: Prijena standarda pravičnog suđenja u pravosudnom sistemu Srbije, Inicijativa mladih za ljudska prava, 2013 str. 44-56

- 10 5. Prvi korak u kampanji podizanja svesti javnosti o govoru mržnje je već učinjen uključivanjem Srbije u kampanju Saveta Evrope protiv govora mržnje na internetu i osnivanjem Nacionalnog komiteta protiv govora mržnje na internetu. Međutim, potrebno je na nacionalnom nivou osmisliti kampanju podizanja svesti građana i građanki koja će targetirati pitanja i probleme koji su specifični u Srbiji. Kampanja Saveta Evrope može biti dovoljan mehanizam, ali samo pod uslovom da se ulažu dodatna sredstva od strane države i ako se obezbedi da se po završetku kampanje 2014. godine nastavi. Potrebno je da se u Srbiji osmisli i realizuje kampanja protiv govora mržnje uopšte, ne samo na internetu, i da zaštitna lica kampanje budu poznate ličnosti koji su uzori mladima i najviši predstavnici vlasti u Srbiji. Posebno je važno uključiti fudbalske klubove¹⁵, kao i druga sportska udruženja u kampanju jer se za mlade pripadnike navijačkih grupa posebno vezuje govor mržnje. Kampanja za podizanje svesti je veoma važna jer nije moguće samo pravnim propisima štititi ljudska prava.

Zaključak

Sloboda govora je osnovno ljudsko pravo, ali sloboda izražavanja mora biti ograničena na govor koji ne vređa, ne poziva na mržnju, diskriminaciju i koji ne ugrožava sigurnost grupe ili pojedinca. Samo sa jasnim zakonskim određenjima slobode govora i govora mržnje Srbija može biti demokratsko, pluralističko i tolerantno društvo sa mladima koji uvažavaju različitost i veruju u neprikosnovenost ljudskih prava i osnovnih sloboda. To je vizija kojoj Centar E8 teži, svet u kome mladi slobodno i ravnopravno izražavaju svoje osobenosti i upravljaju sopstvenim životom.

15 · Prvi korak je već načinjen kada su igrači Crvene zvezde i Partizana pre početka 144. „večitog“ derbija nosili majice sa natpisom "Ne govoru mržnje na internetu".

Želimo ovim putem da se zahvalimo organizacijama civilnog društva koje su svojim komentarima i predlozima doprinele izradi ovog dokumenta:

**Komitet pravnika za ljudska
prava (YUCOM)**

Građanske inicijative

**Krovna Organizacija
Mladih Srbije**

**Inicijativa mladih za
ljudska prava**

**Helsinški odbor za
ljudska prava**

Centar za bezbednosne studije

Libero

Autonomni ženski centar

**Inicijativa za demokratsko
društvo**

Centar za regionalne politike

**Grupa za analizu i kreiranje
javnih politika**

Kontakt:

CENTAR E8

a: Sarajevska 81, 11000 Belgrade, Serbia

t: +381 11 3626302

f: +381 11 3626311

e: centar@e8.org.rs

w: www.e8.org.rs | [@centare8](https://www.instagram.com/centare8)

CENTAR E8

Inicijativa mladića (YMI) je obećavajuća, na dokazima zasnovana strategija za angažovanje mladića širom zapadnog Balkana u promovisanju rodne ravnopravnosti i prevenciji nasilja.

Dokument “Mladi i govor mržnje” nastao je u okviru programa “Mladići kao saveznici u sprečavanju nasilja i sukoba na zapadnom Balkanu” koji sprovodi Centar E8 i CARE NWB, a finansira Ministarstvo inostranih poslova Kraljevine Norveške.
